

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาพฤติกรรมของครูในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การศึกษาใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้แยกกล่าวใน 2 ด้านด้วยกัน คือ ด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียน และด้านที่เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อ การประเมินผลการเรียนของครู ในแต่ละด้านมีสาระสรุปได้ โดยย่อ ๆ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมของครูในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูใช้วิธีการดังนี้

1.1 พฤติกรรมของครูในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน ครูใช้วิธีการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบมากที่สุด รองลงมา คือ การสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียน และการสังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

1.2 พฤติกรรมของครูในการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน ครูใช้วิธีการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบทุกรายวิชา

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของครูมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหาร การนิเทศและติดตามผล รองลงมา คือ ปัจจัยด้านตัวนักเรียนที่เรียนอ่อน

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียน ซึ่งรวมไปถึงการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินผลกลางภาค การประเมินผลด้านจิตพิสัยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อนำผลการประเมิน เป็นคะแนนเก็บไปรวมกับคะแนนสอบปลายภาค และเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ ท้าได้สอดคล้องกับเนื้อหาและประสงค์การเรียนรู้ แต่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของครูยังไม่เป็นปรนัย

ผลสรุปของงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีทั้งที่สอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับสมมติฐานชั่วคราว (working hypotheses) และส่วนที่ได้ข้อความรู้เพิ่มเติมจากการเข้าบศึกษาวิจัย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ในส่วนที่สอดคล้องกับสมมติฐานชั่วคราว งานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ครูมีพฤติกรรมในการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยใช้แบบทดสอบในการประเมินผลมากที่สุด ผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ขาดการนิเทศและติดตามผลของการประเมิน นอกจากนี้ การที่นักเรียนเรียนอ่อนมาก ส่งผลให้ครูไม่ได้ให้ความสำคัญผลการประเมิน เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน จึงหาวิธีอื่นมาข้อสอบฉบับเก่าที่นักเรียนสอบไม่ผ่านมาให้ทำ เป็นการสอบแก้ตัววนจุดประสงค์ที่สอบไม่ผ่าน

ในส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานชั่วคราวนั้น งานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ครูไม่มีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของนักเรียน สาเหตุเนื่องจาก ครูไม่ได้ใช้เวลาช่วงหยุดพัก หรือปิดภาคเรียน เพื่อเตรียมบันทึกการสอน พอถึงเวลาเปิดภาคเรียน ก็สอนเนื้อหาที่ใหม่ ๆ แก่นักเรียนเลย ครูมีพฤติกรรมในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยวิธีทดสอบมากกว่าวิธีอื่น รองลงมา ได้แก่ การประเมินจากการสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนในด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน เนื่องจากครูเข้าใจว่า การประเมินผลเพื่อนำไปเป็นคะแนนระหว่างภาค จะต้องมาจากการใช้แบบทดสอบ แม้ว่าครูจะมีการประเมินผล ด้วยวิธีสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนด้วยก็ตาม แต่ครูไม่ได้ให้คะแนนจากการสังเกตนั้น ยกเว้น รายวิชาที่เน้นทักษะการปฏิบัติ รายวิชาเหล่านี้ ครูจะให้คะแนนนักเรียนจากการสังเกตและตรวจผลการทำงานเป็นหลัก ส่วนปฏิกิริยาโต้ตอบจากผู้ปกครอง ไม่มีผลกระทบบั้ครูมีพฤติกรรมการประเมินผลดีขึ้นและถูกต้องตามหลักการยิ่งขึ้นแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่ครูส่วนใหญ่มิมีความรู้ในหลักการและวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียน

ประเด็นความรู้เพิ่มเติมที่ได้จากโรงเรียน งานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า กลุ่มโรงเรียนมีการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่ม เพื่อให้ทุกโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครูในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา รวม 7 รายวิชา คือ

1. ค 101 คณิตศาสตร์	2. ท 101 ภาษาไทย
3. ส 101 ประเทศของเรา	4. ศ 101 ศิลปะกับชีวิต

5. ว 101 วิทยาศาสตร์

6. พ 011 สุขศึกษา

7. อ 011 ภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ครูภายในกลุ่ม ยังได้ร่วมกันออกข้อสอบและคัดเลือกข้อสอบปลายภาคเรียน หนังสือคู่มือครู เครื่องมือวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ มีบทบาทต่อครูในการออกข้อสอบ เนื่องจากครูหลายคนมีภาระรับผิดชอบมาก จึงส่งผลให้ครูใช้หนังสือดังกล่าว มาเป็นข้อมูลในการคัดเลือกข้อสอบ เพื่อใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนรวมทั้ง การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินผลกลางภาค การประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของเพื่อนและครู มีความหมายกับนักเรียนมากกว่า การประเมินผลโดยวิธีแบบทดสอบ การประเมินผลปลายภาคเรียน มีผลกระทบต่อนักเรียน ต่อครู ผู้บริหารโรงเรียน และโรงเรียนค่อนข้างมาก แต่มีผลกระทบต่อผู้ปกครองนักเรียนเพียงเล็กน้อย ในกรณีที่ต้องเดือดร้อนเรื่องเงินในการลงทะเบียนขอสอบแก้ตัวสำหรับลูก การประเมินผลด้านจิตพิสัยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อนักเรียน ต่อครู ต่อผู้บริหารและโรงเรียน และยังพบว่า มีการประชุมครูภายในกลุ่มหลายครั้งในเรื่อง การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ในระดับชั้น ม.1 และ ม.2 การอบรมปฏิบัติการ วิศวกรรมวิทยาศาสตร์ การแสดงนวัตกรรม เพื่อคัดเลือกครูดีเด่น การแข่งขันทักษะทางวิทยาศาสตร์ในวันวิทยาศาสตร์ โดยโรงเรียนภายในกลุ่มต้องส่งนักเรียนเข้าร่วมแข่งขัน การอบรมผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารี และบุคลากร เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งรวมทั้ง การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน และปัจจัยที่ส่ง ผลต่อ พฤติกรรมของครูในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัย พบประเด็น หลาย ๆ อย่างที่ชี้ให้เห็นว่า แนวคิดและหลักการ ของการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ การเรียนรู้นั้นบรรลุดูจุดประสงค์ เช่น ไม่มีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐาน ของผู้เรียน การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น ไม่สัมพันธ์กับการเรียนการสอน ไม่ได้มีการวางแผนในการประเมิน เป็นการประเมินเพื่อนำผลที่ได้ไปตัดสินผลการเรียน เพียงอย่างเดียว ไม่ใช้การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการประเมินผลตาม หน้าที่ เพื่อส่งให้ฝ่ายบริหารตรวจสอบ ไม่มีการสอนซ่อมเสริมอย่างจริงจัง การสอนที่มีคุณภาพ ครูจะต้องให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน ครูจะต้องแก้ไขข้อบกพร่อง ในการเรียนของนักเรียน ควบคู่ไปกับการสอน (Bloom , 1976) การประเมินผลจะต้องเน้น เพื่อปรับปรุงการ เรียนการสอนมากกว่าการตัดสินได้-ตก จะต้องประเมินอย่างเป็นระบบ ผสมผสานกับการสอน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน ควรประเมินให้รอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม และทักษะในการปฏิบัติ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ , 2524) หลักการเหล่านี้เกิดขึ้นน้อยในระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความสอดคล้องของระเบียบการประเมินผลกับสิ่งที่ ครูปฏิบัติ สิ่งที่ต้องปฏิบัติมีปัญหามากสำหรับครู แต่ครูต้องปฏิบัติตามระเบียบ โดยสิ่งที่ ต้องปฏิบัติและก่อให้เกิดปัญหา คือ

1. จำนวนจุดประสงค์ที่ใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน ครูไม่มีเวลาเตรียมเนื้อหาและวิเคราะห์จุดประสงค์ด้วยตนเองว่า จะใช้จุดประสงค์ใดบ้างในการประเมินผลก่อนเรียน ดังนั้นการปฏิบัติจริง การตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนจึงเกิดขึ้นน้อยมาก

2. จำนวนจุดประสงค์การเรียนรู้นั้นหลักสูตร บางรายวิชามีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรายวิชา พ 101 (ยิคนุ่น) พ 021 (ฟุตบอล) มีหลายทักษะที่ครูจะต้องประเมินผลนักเรียน และแต่ละทักษะต้องทดสอบนักเรียนทีละคน ทำให้สิ้นเปลืองเวลามาก จึงทำให้ประเมินผลได้ไม่ครบทุกจุดประสงค์

3. ในระเบียบประบรูว่า ในการวัดผลจุดประสงค์การเรียนรู้ ถ้าพบว่า นักเรียนคนใดมีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ ครูจะต้องจัดสอนซ่อมเสริมให้ก่อนแล้วจึงสอบแก้ตัว แต่ในทางปฏิบัติจริง เมื่อนักเรียนสอบไม่ผ่านในจุดประสงค์ ครูส่วนใหญ่จะใช้วิธีการนำข้อสอบฉบับเดิมมาให้ให้นักเรียนสอบแก้ตัวเลย ไม่มีการสอนซ่อมเสริมก่อนสอบแก้ตัว

4. การกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชา ครูไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น เกณฑ์การผ่านแต่ละจุดประสงค์ร้อยละ 80 ในการปฏิบัติจริง พบว่าครูใช้วิธีดูจากผลการสอบของนักเรียน ถ้าคะแนนรวมได้ครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ก็ถือว่าสอบผ่านไม่ต้องสอบแก้ตัว แม้จะพบว่า นักเรียนยังมีบางจุดประสงค์ที่สอบไม่ผ่านก็ตาม

5. จากการพิจารณาปฏิบัติการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ทำครูปฏิบัติพบว่า ครูส่วนใหญ่จะมีการวัดจุดประสงค์การเรียนรู้กันมาก ในช่วงก่อนประเมินผลกลางภาค และก่อนประเมินผลปลายภาคเรียน ซึ่งขัดแย้งกับระเบียบและหลักการในการประเมินผลการเรียน โดยมีการวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และนำผลจากการวัดไปตัดสินผลการเรียนการสอน ครูจะใช้วิธีการวัดเพื่อนำผลไปใช้ในการตัดสินผลการเรียนเพียงอย่างเดียว มีต้นาเอาผลการวัดนั้นไปปรับปรุงการเรียนสอน โดยการสอนซ่อมเสริม โดยการวัดและประเมินผลการเรียน จะต้องกระทำควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ซึ่งจากงานวิจัยหลายชิ้น ที่วิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลการวัดและประเมินผลของครูในรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 แสดงให้เห็นถึงปัญหา และความยุ่งยากต่าง ๆ ในการวัดและประเมินผลการเรียน เช่น วรรณพร สุทธิพิทักษ์ (2523) พบปัญหาของครูภาษาอังกฤษว่า ครูไม่สามารถวัดผลทุกอย่างได้ตามความมุ่งหมาย ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างแบบทดสอบที่ดี และ จารุณศรี ทองมาก (2524) พบว่า การให้คะแนนพฤติกรรมของครูแต่ละคน ยังไม่มีหลักเกณฑ์การให้ คือ ให้ตามใจชอบของแต่ละคน งานวิจัยของ โยธิน นิยมทศ (2526) พบปัญหาเกี่ยวกับ การวัดและประเมินผล คือ ครูไม่สามารถวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ มีจุดประสงค์มากเกินไป นอกจากนี้ ในปี 2527 กรมวิชาการ ได้จัดให้มีการสัมมนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ได้ข้อสรุปที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล คือ ครูจำนวนมากไม่เข้าใจระเบียบการวัดและประเมินผลอย่างแท้จริง ยังไม่สามารถใช้การวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เน้นการประเมินผลรวม ไม่สนใจการประเมินผลย่อย กลุ่มโรงเรียน

เองไม่ได้ประกาศชี้จุดประสงค์การเรียนรู้อุทฺถรายวิชาที่เปิดสอนภายในกลุ่มทําให้ครูต่างคนต่างทํา เป็นเหตุให้การประเมินผล ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และชี้แจงสอนซ่อมเสริมที่มีในตารางสอน 1 คาบ/สัปดาห์ ไม่สามารถนำมาใช้สอนซ่อมเสริมได้ เพราะมีหลายวิชาที่นักเรียนสอบไม่ผ่าน ทําให้เกิดปัญหาต่อตัวครูและนักเรียน เพราะบางคนสอบไม่ผ่านหลายวิชา นอกจากนี้ ระเบียบการประเมินผลการเรียน ระบุเรื่องการสอบแก้ตัวให้ได้ระดับผลการเรียนไม่เกิน 1 ถ้าสอบแก้ตัว 2 ครั้ง ยังได้ระดับผลการเรียนเป็น "0" ให้เรียนซ้ำ ถ้าเป็นรายวิชาบังคับแกนภาษาไทย และสังคมศึกษา ถ้าเป็นรายวิชาอื่น ๆ ที่อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา ก็จะให้เรียนซ้ำหรือเปลี่ยนรายวิชาใหม่ (เฉพาะวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรี) หรือไม่ต้องสอบแก้ตัวอีก แล้วแต่กรณี แต่ในทางปฏิบัติจริง ครูมีตัวให้นักเรียนสอบแก้ตัวเพียง 2 ครั้ง ผู้วิจัย พบว่า นักเรียนบางคนสอบแก้ตัวมากกว่า 3 ครั้ง จนครูผู้สอนต้องลดเกณฑ์ขั้นต่ำลงมาเพื่อให้นักเรียนสอบผ่าน

นอกจากประเด็นความสอดคล้องของระเบียบกับสิ่งที่ครูจะต้องปฏิบัติแล้ว อีกประเด็นที่น่าพิจารณา ก็คือ ครู เพราะครูมีบทบาทที่สำคัญที่สุด ในการนำระเบียบไปใช้ในห้องเรียนจริงๆ จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน มักจะพบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบการประเมินผลการเรียน ขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล แต่เมื่อผู้วิจัยเข้าไปสัมผัสสถานโรงเรียน ได้พบว่า สิ่งเหล่านี้ไม่น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน มีการจัดอบรมเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียน การสร้างข้อสอบ ครูส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ผ่านการเรียนเรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษามาแล้ว ครูน่าจะมีความรู้ความเข้าใจ ในระเบียบประเมินผลการเรียน มีเทคนิคในการสร้างข้อสอบเป็นอย่างดี นอกจากนี้โรงเรียนยังได้รับงบประมาณต่าง ๆ จากกรมสามัญศึกษา และได้รับเงินบำรุงการศึกษาที่เก็บจากนักเรียน โดยนำมาทุ่มเทใช้จ่ายในการเตรียม วัสดุ-อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ แม้จะมีทุกอย่างดังกล่าวมาแล้ว แต่ครูก็ยังมีลักษณะเช่นเดิม ปัจจัยที่ควรพิจารณา คือ

1. ระบบการนิเทศและติดตามผล การนิเทศและติดตามผลของผู้บริหาร ระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการเขตการศึกษา รวมไปถึง ผู้บริหารในระดับกรมสามัญศึกษา ขาดการนิเทศและติดตามผล

ส่วนใหญ่มักจะมีลักษณะไปตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ การตรวจห้องเรียน อาคารเรียน สถานที่ หรือบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ภาพที่เห็นชัดเจนที่สุด คือ เมื่อจะมีการนิเทศจากผู้บริหารระดับกรมฯ ระดับเขตฯ หรือ ระดับกลุ่มโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะประชุมครู แล้วระดมกำลังทำความสะอาดบริเวณ โรงเรียน ทำความสะอาดห้องเรียน ครูเตรียมหลักฐานเพื่อการตรวจสอบ เช่น บันทึกราย การสอน สมุด รบ.3 ต สมุดบันทึกการประชุมของหมวดวิชาของแต่ละฝ่าย จัดสำนักงาน จัด บอร์ดหน้าห้องสำนักงาน นักเรียนจัดบอร์ดด้านห้องเรียน เป็นต้น การนิเทศและติดตามผลไม่มีการนิเทศและติดตามผลด้านห้องเรียน ขณะที่มีการเรียนการสอน ดังนั้นการนิเทศจึงไม่มีบทบาท ในการช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล ครูขาดผู้ ชี้แนะ ขาดการเอาใจใส่ดูแล ครูจึงมีพฤติกรรมเหมือนที่เคยปฏิบัติมา ทั้งในด้าน การสอน การประเมินผล ประกอบกับผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่ได้ติดตามผลการประเมิน ตาม จุดประสงค์การเรียนรู้ ไม่ได้นิเทศและติดตามผลการสอนซ่อมเสริมอย่างจริงจัง จึงว่า ครูปฏิบัติ หรือไม่ ปฏิบัติอย่างไร ปัญหาเหล่านี้ยังคงมีอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ความรู้ของครูในการประกอบอาชีพครูมัธยมศึกษา ครูยังมีความรู้สึก ว่า อาชีพครู มัธยมศึกษา เป็นอาชีพที่ไม่ค่อยเจริญก้าวหน้า ต้องปฏิบัติตามคำสั่ง และขาดอิสระ ความ รู้สึกเหล่านี้ยังฝังลึกในจิตใจ และส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ จากการสังเกต พบว่า ครูไม่ค่อย กระตือรือร้นในการเรียนการสอน การพัฒนาตนเองด้านผลงานทางวิชาการ ครูปฏิบัติหน้าที่ ไปวัน ๆ ประกอบกับการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ระหว่างดำเนินการ เรียนการสอน มีผลกระทบต่อนักเรียนบ้างน้อย และไม่มีการนิเทศและติดตามผลการเรียนใน ห้องเรียนเท่าที่ควร ครูรู้หลักการและวิธีการในการประเมินผล แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามอย่างครบ ถ้วน เพราะครูมองไม่เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวครู ดังที่ ชีระ รุณเจริญ (2531, อ้างถึง ใน มนตรี อนันตรักษ์ , 2532) ได้กล่าวในการสัมมนาวิชาการ ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อ 8 กันยายน 2531 ว่า " ปัญหาการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ครู ครูมักจะ พุดถึงแต่ตัวครูเอง ไม่พุดถึงนักเรียนเลย ครูรู้ ครูทำได้ แต่ครูไม่ทำ เช่น ครูรู้ว่า สอนดี เป็นอย่างไร แต่ครูไม่ทำ เราจะแก้ปัญหานี้อย่างไร " พฤติกรรมของครูในการประเมินผล การเรียนที่เกิดขึ้น เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และเพื่อเป็นการตรวจสอบ ของผู้ บริหาร ดังนั้นจึงพบว่า ครูไม่ได้นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร นอกจากประเด็น

ดังกล่าว ครูยังมองตนเองว่า มีภารกิจในการสอนมาก และยังคงทำงานพิเศษอื่นอีก ทำให้ครูวิตกกังวลตัวเอง ไม่ยอมรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น และมองเห็นว่าสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น คือภาระรับผิดชอบ ที่ต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้น จึงทำให้โครงการต่าง ๆ ที่จะพัฒนาการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ในด้านวิธีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน งานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ครูใช้วิธีการโดยใช้แบบทดสอบมากที่สุด เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นคะแนนเก็บ เพื่อรวมกับคะแนนสอบปลายภาค และเพื่อตัดสินผลการเรียน ส่วนในการประเมินผลการเรียน จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะที่ปฏิบัติงาน จะพบในรายวิชาที่เน้นทักษะการปฏิบัติ เช่น งานเกษตร งานบ้าน ศิลปะกับชีวิต เป็นต้น รายวิชาดังกล่าวจะเน้นการประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน จากการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ การใช้แบบทดสอบ แต่จากการรายงานของครู พบว่า ครูใช้วิธีการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกือบทุกวิธี และวิธีที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการตอบคำถามและการพูดคุยกับนักเรียน รองลงมาได้แก่ วิธีใช้แบบทดสอบ ซึ่งผลจากการรายงานของครู จะมีส่วนสัมพันธ์กับการสังเกต เพราะครูจะรายงานผลจากวิธีการที่ตนปฏิบัติจริง ๆ การที่ครูใช้วิธีการประเมินผลด้วยตนเอง โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในการตอบคำถามและการพูดคุยกับนักเรียน เนื่องจากเป็นวิธีที่ประหยัดเวลาและสะดวกรวดเร็ว ประกอบกับการนิเทศและติดตามผลของผู้บริหารไม่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ผลกระทบต่อครูโดยตรงจึงมีน้อย ทำให้ครูไม่ค่อยเอาใจใส่ และไม่ใส่ใจต่อการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้อีก

งานแห่งของการประเมินผลกลางภาคเรียน และการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน รวมไปถึง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียน ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้กำหนดให้มีการประเมินผลการเรียนกลางภาคอย่างน้อย 1 ครั้ง และมีการประเมินผลปลายภาคเรียนทุกภาคเรียน ทุกรายวิชา เพื่อนำผลมาให้ผู้เรียนและรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ การประเมินผลให้แจ้งผลเป็นระดับผลการเรียน จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ในสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (รบ. 4 ค) และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากจะให้ความสนใจเกี่ยวกับ การเรียนของลูกเช่นเดียวกับครู ยังมีความคิดเห็นว่า สิ่งที่ถูกเรียนเป็นความรู้ระดับสูงที่ตนเองไม่รู้เรื่อง

จึงปล่อยให้เป็นที่มาของครู ในการอบรมสั่งสอน และฝากฝังให้ครูดูแลการเรียนของลูกหลานตนเอง ผู้ปกครองมักจะรายงาน ความประพฤติของลูก เช่น ชอบเล่น ชอบดูโทรทัศน์ ไม่ชอบทำการบ้าน หรืออ่านหนังสือ ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ ลูกจ้างประจำ หรือนักการภารโรง มักจะสนใจด้านการเรียนของลูก ให้คำแนะนำลูกในรายวิชาที่ตนเองถนัด ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การรายงานผลการประเมินนักเรียนที่แจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ไม่น่ามีผลกระทบต่อผลการประเมินผลการเรียนปลายภาค เนื่องจากผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจ และไม่เข้าใจผลการประเมินที่ได้รับรายงานว่าจะมีผลต่อตนและลูกอย่างไรบ้าง แต่งานวิจัยชิ้นนี้ พบว่าการประเมินผลการเรียนปลายภาค ขาดความเป็นปรนัย เพราะมีครูหลายคน หลายหมวด วิชาฯ ข้อสอบกลุ่มฉบับเก่า ของปีที่ผ่านมามีนักเรียนทำ ขณะที่ครูอีกหลาย ๆ คนไม่ได้ทำ เช่นนั้น การคุมห้องสอบ ก็มีครูบางกลุ่มจับกลุ่มคุยกัน รับประทานอาหารกัน การที่ครูปฏิบัติ เช่นนี้ น่าจะเกิดจากผลการประเมินปลายภาคเรียนไปเปรียบเทียบกับ ครูคนอื่น ในโรงเรียนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน ตลอดจนรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของครู โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน ครูจึงหาวิธีการที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยเฉลี่ยสูงขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง ตามหลักการ และวิธีการประเมินผลการเรียน และเป็นตัวอย่างไม่ดีต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้น กลายเป็นคนขาดระเบียบวินัย ขาดการเอาใจใส่ต่อการเตรียมตัวในการสอบ

นอกจากประเด็นการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว อีกประเด็นหนึ่งที่ควรพิจารณา คือ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการเรียน จากการวิจัย พบว่า การประเมินผลการเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ใช้วิธีการทดสอบ ไม่ว่าจะเป็น การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินผลกลางภาค การประเมินผลปลายภาค ครูส่วนมากจะใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ถ้าพิจารณาด้านความเป็นปรนัย ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าพิจารณาในแง่ การวัด อาจจะไม่วัดได้ไม่ครอบคลุมทุกพฤติกรรม แต่พบว่า บางรายวิชาจะใช้แบบทดสอบแบบอัตนัยด้วย ในช่วงที่มีการประเมินผลกลางภาค การประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งก็ถือว่าการวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย แต่ไม่มีรายวิชาใดเลยที่วัดโดยเน้นกระบวนการ เนื่องจากตัวครูเอง ไม่เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับการเรียน การสอนที่เน้นกระบวนการ จึงเป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถวัดโดยเน้นกระบวนการได้ แม้ว่าทาง

โรงเรียนจะจัดให้มีการอบรม เกี่ยวกับการบันทึกการสอนแบบเน้นกระบวนการแล้วก็ตาม และ สิ่งที่น่าเป็นห่วงอีกอย่างหนึ่ง คือ ครูไม่สามารถสร้างข้อสอบผลสัมฤทธิ์ ในชั้นการนำใบชี้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าได้ เนื่องจากครูมีความรู้สึกว่าไม่มั่นใจใน แบบทดสอบที่ตนเองสร้าง จึงหันมาใช้วิธีคัดลอกจากคู่มือครู จากหนังสือของสำนักพิมพ์เอกชน อื่น ๆ เพราะเห็นว่า เป็นข้อสอบที่น่าจะได้มาตรฐาน ตรงกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่ตนเองสอน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาพฤติกรรมของครูในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดกลาง เพียง 1 โรงเรียนเท่านั้น และเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งโรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาเป็นโรงเรียน ที่ค่อนข้างพร้อม ทั้งทางด้าน อาคาร สถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และบุคลากรใน โรงเรียน แต่ผลจากการศึกษา พบว่า ครูมีพฤติกรรมในการประเมินผลการเรียน ที่สอดคล้อง กับหลักการของการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นบางส่วน และยังขาดระบบและวิธีดำเนินการทดสอบที่ดี ดังนั้นในระบบการประเมิน ผลการเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงควรปรับปรุงแก้ไข ในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้อันแต่ละรายวิชา ควรจะได้มีการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

ดังนี้

1.1 แยกจุดประสงค์ให้ชัดเจนว่า มีจุดประสงค์ใดบ้าง ที่เป็นจุดประสงค์ที่สำคัญ ๆ ทุกรายวิชาที่เปิดสอน ในแต่ละภาคเรียน มิใช่เฉพาะ 7 รายวิชา ที่ใช้ข้อสอบกลุ่มเท่านั้น โดยอาจจะให้ครูที่สอนในรายวิชาเดียวกันในกลุ่ม มาร่วมกันคัดเลือกเหมือนรายวิชาอื่น ๆ และ เพื่อให้ทุกรายวิชา มีมาตรฐานเดียวกัน

1.2 ควรกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ ตามลักษณะความยากง่ายของแต่ละ เนื้อหารายวิชา และควรมีการนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มอย่างจริงจัง

1.3 จุดประสงค์ที่นำข้อสอบข้อสอบกลางภาค นำจะสัมพันธ์กับเกณฑ์การผ่าน เช่น รายวิชา คณิตศาสตร์ เกณฑ์การผ่าน 80 % แต่มีข้อสอบ 2 ข้อ นักเรียนต้องทำข้อสอบให้ได้ ทั้ง 2 ข้อ จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์ ซึ่งข้อสอบส่วนมากจะกำหนดจำนวนข้อประมาณ 2 ข้อ ในแต่ละจุดประสงค์ แต่เมื่อผลการสอบออกมาครูไม่ได้ใช้เกณฑ์ตัวนี้ ครูจะนำผลการสอบเป็นคะแนนรวมมาดูผลรวม ถ้าคะแนนรวมถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ครูจะตัดสินใจว่าให้สอบแก้ตัว ไม่มีการวิเคราะห์ว่า ผลการประเมินแบบรวมสรุปนั้น นักเรียนจะตกจุดประสงค์ใดเป็นส่วนมาก เพื่อจะได้เตรียมสอนซ่อมเสริมให้นักเรียน ก่อนการสอบแก้ตัว

1.4 การบันทึกผลการประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินผลรวมสรุปเนื้อหาทั้งหมดตามจุดประสงค์ที่สำคัญ ควรให้ครูลงคะแนนดิบที่นักเรียนสอบได้ แยกตามรายจุดประสงค์ เพื่อตรวจสอบดูว่า มีนักเรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ใด จุดประสงค์นั้นมีปัญหาอย่างไร จะได้เตรียมการสอนซ่อมเสริม และปรับปรุงการสอนของครูในการสอนครั้งต่อไป

2. การสอนซ่อมเสริม เป็นหลักการสำคัญของการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์จริง ๆ โรงเรียนควรมีการดำเนินการให้มีการสอนซ่อมเสริมอย่างจริงจัง โดยอาจจะใช้วิธี ทำให้นักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน หรือแยกกลุ่มนักเรียนที่เรียนอ่อน สอนตามรายวิชา ให้ครูผู้สอนรายงานผลการสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบ จะได้เกิดผลดีแก่นักเรียน และทุกอย่างที่ตั้งใจให้ครูดำเนินการ ผู้บริหารควรมีการนิเทศและติดตามผลจริง ๆ เพื่อจะได้ให้คำแนะนำ บริक्षाแก่ครูผู้สอน เป็นขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ แต่มียังประเด็นที่น่าพิจารณานี้ คือ เวลาที่ใช้ในการสอนซ่อมเสริมจากการสังเกต พบว่า ครูในรายวิชาที่จำเป็นต้องสอนซ่อมเสริม คือ ครูที่มีคาบสอนและงานพิเศษมาก จึงทำให้ไม่มีเวลาว่างตรงกับคาบซ่อมเสริม ที่ทางโรงเรียนจัดไว้ 1 คาบ/สัปดาห์ และปัญหาที่พบ คือ นักเรียนคนเดียวกันสอบไม่ผ่านหลายรายวิชา จึงส่งผลให้ผู้สอนใช้วิธีการนำข้อสอบฉบับเดิม มาให้นักเรียนทำข้อสอบแก้ตัวเลย ไม่มีการสอนซ่อมเสริม

3. การนิเทศและติดตามผลของผู้บริหารได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ประธานกลุ่มโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียน ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ควรเปลี่ยนแปลงจากการตรวจสอบหลักฐานที่ครูปฏิบัติ มาเน้นบทบาททางด้านวิชาการเสริมเข้าไปอีก โดยให้มีบทบาทในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ และชี้แนะแก่ครู ตลอดจนมีการนิเทศและติดตามผลถึงในชั้นเรียน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ครู เปลี่ยนแปลงสภาพงานของครูที่มีต่อผู้บริหาร ครูจะหันมายอมรับบทบาทของ

ผู้บริหาร และยอมรับหัวหน้าหมวด หัวหน้าฝ่ายมากขึ้น ท้าทายบรรยากาศ ในการทำงาน เปลี่ยนแปลงไปบนทางที่ดีขึ้น นักเรียนก็จะกลายเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การวัดและประเมินผลการเรียนในกลุ่มโรงเรียน เน้นการทดสอบ ด้วยแบบสอบ ผลสัมฤทธิ์ เฉพาะแบบปรนัยมากเกินไป น่าจะมีการใช้แบบทดสอบแบบอัตนัย เข้าไปด้วย เพื่อวัด คุณลักษณะของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะดังกล่าว เป็นข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษา จากโรงเรียนมัธยม-ศึกษา ขนาดกลาง ที่ตั้งอยู่ในเขตชนบทของจังหวัดขอนแก่น ข้อเสนอแนะนี้อาจจะนำไปใช้ใน โรงเรียนอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นมากขึ้น ผู้ที่จะนำผลไปใช้ อาจจะนำข้อค้นพบนี้ ไปตรวจสอบกับโรงเรียนอื่นด้วย

สำหรับการเสนอแนะในการวิจัยคราวต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของครู ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในระดับชั้นอื่น ๆ ในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็ก กับการวิจัยครั้งนี้ เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของครู ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง หรือโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หรือเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมครู แยกย่อยในแต่ละ รายวิชา เพื่อได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง นอกจากนี้ควรศึกษาวิจัยที่จะพัฒนารูปแบบ ระบบการ ประเมินผลการเรียนในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายช่วยกัน เป็นผู้ประเมิน เช่น เพื่อนประเมินเพื่อน นักเรียนประเมินครู ผู้ช่วยทุกฝ่ายประเมินครูใน โรงเรียน ผู้ปกครองประเมิน ในส่วนที่นอกเหนือไปจากการประเมินในชั้นเรียน เพื่อให้ได้ ข้อค้นพบ และนำผลการประเมิน มาพัฒนารูปแบบการประเมินผล ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

